

מה שאי אפשר לבשר ודם לומר כן שנאמר את כל הדברים, ומה ת"ל אנכי ולא יהיה לך אלא מלמד שאמר המקום י' הדברות בדבור אחד וחזר ופרטן דבור דבור בפני עצמו, ור"ל אם כן מה ת"ל אנכי ולא יהיה לך דאמרינן (במכילתא לקמן וכפ"ג דשבעות זכור) אנכי ולא יהיה נאמר בדבור אחד, לזה תירץ דחזר ופרטן וכאלו הפרט אעפ"כ נאמרו אלו השנים בדבור אחד". ואלו שנים נאמרו מפי הגבורה כמש"ו בסוף מכות ואע"ג שנאמר את כל הדברים דבר ה' אל כל קהלכם וכבר הרגיש רש"י שם בזה, אבל הענין דזה בכללות וזה בפרטות וכל מה שדבר עמהם הכל בדבור אחד, וזהו אחת דבר אלהים בכללות והוא יו"ד של שם, ואח"כ שתיים זו שמעתי בדבור אחד, ואמר זו דזו אחד בחושבן. ואלו שמעו ממש דעשר בכללות לא הבינו שלכן חזר ופרטן. ומה שכללן להודיע שהכל אחד, וכמ"ש בבהיר ג' ג' הא למדת דכלהו בחדא מילתא אמור ובעבור שלא יטעו ישראל כו' ובעבור כך חזר וכללן. ד"א שלא יטעו ויאמרו א"ה הואיל והם י' מאמרות כו' ע"ש. וזהו שתיים כו' שמעתי. אבל תרי"א צוה לנו משה כמ"ש בגמ' שם, והם דברי רש"י ששמעו (בחיתוך) הקול לבד אבל לא כמ"ש על שאר דברות אלא כולן ביחד. (באור הגר"א לת"ז ס"ב ע"א)

[כ. ב] אנכי ה' אלהיך, לא יהיה לך.

איתא במדרש רבה, בשעה שאמר הקב"ה אנכי נתקעה התורה בלכם, ובשעה שאמר לא יהיה לך נעקר יצר הרע מלבם, ואלו הב' דברות הם ב' נשיקות כמו שנושק הבעל לחשוקתו, א' על מה שמתחברת עמו הב' על מה שאינה מתחברת באחר. וכן הוא אנכי ולא יהיה לך כי ב' דברות הראשונות הם כלל כל התורה.

וידוע ששבעים פנים לתורה ובכל מקום שחושב להם ב' כוללים כמו שבעים אומות עם עשו וישמעאל'. וכן להבדיל ע' שמות הכוללים אנ"י וה"ו שהם ראשים

ה. וז"ל שם [ס"ב ע"ב ד"ה ודא איהו]: והענין שבתחילה נאמר להן בכללות ומתו והוריד הקב"ה הטל והחיה אותן ואמר להן עוד ב' הדברות בדבור אחד, והן אמרו מיד למשה קרב אתה ושמע (עין דברים ה, כד). ולכן בדברות אלו נאמר בלשון הקב"ה אנכי כו' על פני כי אנכי כו' ובשאר נאמר בלשון משה את שם ה' כו' ... ועיין פי' לשה"ש א, ב. ו. וז"ל בבאורו לת"ז ע"ט ע"ב: וכן הוא יעקב ובניו ע' נפש וכמ"ש המפרשים דיעקב אשלים לשבעין ואברהם ויצחק מימינא ומשמאלא הן ע"ב, וכן הוא בע"ב שמות שהן ע' עם אנ"י וה"ו והן בראשי השמות. וכן בקידוש עם יו"ם השש"י. וכן הוא בס"א ע' אומין מסטרא דאמצעיתא וס"ם ונחש, והן ע"ב אומין ע' אומין שנפלגו וב' אומין שהבטיח השי"ת

1224557

וכוללים לכולם. וכן בשבעים סנהדרין נוסף עליהם שנים שהם הראשים. והם מנויים (ירמיה נ"ב) ויקח רב טבחים וכו' ואת שלשה שומרי הסף וכו' סריס אחד שבעה אנשים וכו' שר הצבא וכו' וששים איש וכו' הם ע"ב סנהדרין וב' מהם ראשים. וכן ע' אומות חרץ מאדום וישמעאל שהם הראשים והכוללים. וכן ע' פנים לתורה ושני דברות הראשונים הם כוללים כל המצות. אנכי כולל כל מצות עשה ולא יהיה לך כולל כל מצות לא תעשה. ולכן מחמת אנכי נתקעה התורה בלבם והוא חלק העשה ומחמת לא יהיה לך פסק היצר הרע והוא חלק הלא תעשה והם נגד וא"ו ה"א אנכי וא"ו ולא יהיה לך ה"א.

מז"ל תוספת

והנה כל המ"ע כלילין בוא"ו, וכן כל מצות ל"ת כלילין בה"א, ולכן ה"א משמש לנקבה וא"ו משמש לזכר כמו לו לה, אותו אותה וכדומה'. ולכן כל מצות ל"ת נשים חייבות ולא מ"ע", וז"ש בא דוד והעמידן על י"א והם ו' ה'. ולא שח"ו פטור מכל המצות רק אלו הי"א הם יסוד של כל מ"ע ול"ת שכל התורה נכללין בהם, והם מכוונים במזמור ה' מי יגור באהליך כו' הולך תמים וכו' ג' מ"ע נגד ג' מצות ל"ת, ואח"כ ג' עשה נגד ב' ל"ת והם ו' מ"ע וה' מצות ל"ת, והם נגד חמשה חומשי תורה שבכתב ותורה שבע"פ ששה סדרי משנה. (פי' הגר"א לשה"ש א, ב)

[שם] אנכי ה' אלהיך.

בעשרת הדברות נאמר בלשון יחיד ובפ' קדשים אמר בלשון רבים לא תכחשו וכיוצא, מפני שבהר סיני היו כולם באגודה אחת כאיש אחד אמר בלשון יחיד^ב. (אד"א ראה יד, כו)

לאברהם ויצחק והן ישמעאל ועשו (פי' עמלק) ושרים דלהון ס"ם ונחש כידוע מן ההוא זונא דמפתי לב"נ וההיא דמרגיז וקטיל ר"ל והם שלא רצו בלא תרצח ולא תנאף ... [א. ה. עיין המשך הענין דברים ד. יט בהערה] [ועיין בראשית ג, כא בהערה ובראשית מט. י. עיין לקוטי הגר"א אות ע. ד].

ז. עיין שמות ג, טו.

ח. עיין בראשית לו, כד.

ט. וז"ל באד"א נצבים כט. יח: רז"ל אמרו (סוף מגילה) בתוכחה הראשונה אין רשאי להפסיק מפני שבלשון רבים נאמרה. ובתוכחה השניה רשאי להפסיק מפני שבלשון יחיד נאמרה. פי' שבלשון רבים נאמרה וקאי על כל יחיד ויחיד, והשניה בלשון יחיד נאמרה וזהו על כלל ישראל כאחד ...